Ч. 1. Чернівції, неділя дня 2. (15.) січня 1905 р. Рочник XXI.

ВИХОДИТЬ в ЧЕРНІВЦЯХ
що середи, пятниці і неділї,
з тижневим додатком
„РУСКА РАДА“.

Редакция, адміністр. і експедиция
при улици Петровича ч. 2.

Рукописи звертае ся лише на попереджене застереженє. — Реклямациї неопечатані вільні від оплати почтової.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“
разом з „Рускою Радою“:

на цїлий рік . . . . . 20 К. — с.
„ пів року . . . . . 10 „ — „
„ чверть року . . . . 5 „ — „
„ місяць . . . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число „Буковини“ 16 сотиків.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Від видавництва.

Із сим числом розпочинає „Буковина“ XXI. рік свого видавництва. Через двайцять лїт будила наша часопись народного духа, через двайцять лїт єднала руску інтеліґенцию в одну згідну громаду під національний прапор для щирої працї над народом.

Обовязок супроти суспільности ми сповнюємо, бо овочі тої працї вже дозріли. За те часопись наша — се треба сказати отверто — не має й досї належної підмоги від нашої суспільности і то передовсїм материяльної. *Розпочинаючи новий рік видавництва, просимо приєднувати нам що раз нових передплатників а передовсїм присилати передплату і вирівнати залеглости, які позростали у декого до величезних сум.* Доказувати тут про конечну потребу полїтичного руского орґану на Буковинї, було-б, мабуть, трохи за пізно. Ясно й те, що такого орґану не може заступити вїяка фахова часопись, бо она обговорює лиш справи свого заводу і буває призначена передовсїм для товаришів по званю. А через часопись загальну заінтересовує ся справою даного званя весь загал, що для него й успішнїйше. Впрочім чи мало є справ, які мож обговорювати лише в загально-полїтичнім орґанї.

Кождий видавець радби як найкрасше вести своє видане і сповнювати домаганя читачів, тільки лихо в тім, що вони мають домагань богато, а не сповнюють одинокого бажаня видавництва — не платять передплати. Через те не мож не то подумати про улїпшеня в часописи через збільшенє редакцийного персоналу і частїйше виданє часописи а зглядно обниженє передплати — але ледви мож удержати єї на дотеперішнім уровени.

Тож не повинно бути руської хати на Буковинї, у якій би не було нашої часописи. Наші інтеліґенти повинні єї домагати ся також у всїх касинах, каварнях і реставрациях.

Ми із своєї сторони будемо дбати із усїх сил о добірний зміст нашої часописї прочім звертаємо увагу на дописї із провінциї а передовсїм із України. У части фейлетоновій будуть і на будуче поміщувати свої поезиї і оповіданя відомі вже нашим читачам письменники, а будемо печатати також твори бл. п. С. Воробкевича.

В перекладах маємо в редакцийній тецї твори: Ґоркого, Чехова, Андреєва, Надсона, Пушкіна, А. Франса, Сенкевича, Жулавского, Тетмаєра і и.

По можности будемо давати огляди нашого лїтературного руху. А з наукових праць станемо вже незабаром печатати прецїкаву розвідку Данця Е. Бенедіктсена „Про духовий розвиток даньского музика“ прислану специяльно для нас. Маємо також обіцяну розвідку про Федьковича пера д-ра Д. Лукіяновича.

Бажаючи з новим роком усїм нашим прихильникам всего добра, бажаємо собі, щоб вони стали як найшвидше п л а т н и м и читачами нашої часописї. І сподїємо ся що наш голос не стане голосом вопіющого в пустини.

Огляд 1904. року.

Дванайцять ударів годинника у новорічну ніч, се мов цьвяхи вбивані в домовину, в якій лягає на спокій вічний старенький дїдусь — рік 1904.

Похорони старого року й витанє нового року так близенько сходять ся, що радісні витаня новороженця майже зовсїм гасять по Маланчиних вечерах жаль за стариком, що кане у вічности безмежне море...

Із обовязку свого фаху яло ся дневникареви зложити білянс із минулого року. Вправдї руский дневникар і тут мусить явити ся пізним Іваном, який бере ся до рахунку за старий рік, коли в сьвітї вписують вже 14 днїв в конто нового року. Та щож діяти. Пошана для старих хоч ошибочних традиций, лиш тому, що вони старі, як ось для хибного календарского рахунку Юлїя Цезара остає у нас і на сей рік. Коли-б лише на с е й то було-б гаразд а так... Та красше вертати-б нам до властивої теми.

Рік 1904, коли єго оцїнювати зі становища поступу, зі становища визволу людини від всякого насиля — запише ся безперечно памятно на сторінках Історий.

Передовсїм згадати годить ся, що у нїм дали „дикі“ добру научку білим культуртреґерам, що враз із усїм злом, яке на жаль несе теперішна культура несли їм ще й неволю. Заборча полїтика Н ї м е ч ч и н и зазнає доброго часу від чорних Герерів, що не могучи видержати сваволї і визиску нїмецких кольонїстів счинили бунт, який вже досї коштує Нїмеччину тисячі погибших і мілїони розходів. Розуміеть ся, що остаточно побідить таки Нїмеччина, але се прийде аж згодом.

Не так певним являє ся вислїд иньшої крівавої борби а радше різнї Европейцїв із культурнїйшими від себе Азиятами. На сам конець року припадає у р о с и й с к о - я п о н ь с к і й в і й н ї, здавна приготовлюваний упадок Порту Артура, що незвичайно скріплює положенє Японії в теперішній війнї, даючи пристановище японьскій фльотї і пресильне забороло для армії сухопутної. Сподїватись того, щоб тепер заключили обі сторони мир хиба годї. Коли-б він мав завитати, то пропозиция єго повинна вийти від Росиї, тимчасом автор комедиї пз. „Мирова конференция в Газї“ думає вести війну до послїдного салдата мабуть за кару, що Японїя не брала удїлу в тій конференциї... Не знати лиш, як довго росийска суспільність позволить на висиланє тих салдатів на нїким не бажану різню....

Поки що війна з Японїєю вже тепер значно обнизила престіж Росиї в Европі а передовсїм у Азиї. Із того скористала передовсїм А н ґ л ї я, яка приходить поволи до сил по бурскій війнї. Користаючи із заанґажованя своєї сопериицї на сходї скріпила Анґлїя свій вплив в Афґанїстанї, Перзиї а що найважнїйше накинула свій протекторат

Михайло Кононюк.

Дїдова казка.

Новорічне оповідання.

Дїд мій небіжчик, царство йому небесне, пером земля й проскурка за вечерею, любив дуже згадувати старовину. Розкаже тобі бувало, як бив ся він у Туреччинї і на Кавказї із Шмелем — себ-то з єноралом кавказького народу — як його забрали на Кавказї пораненого у неволю, як йому там жило ся, і як він, одуривши черкеских вартових, утїк до дому. Слухаєш його не переслухаєш. А як почне тобі оповідати, про страхи, які йому довело ся бачити на віку, то їй-Богу цїлу ніч не заснеш, бо так і верзеть ся тобі таке чортовиння, що й згадувати страшно.

Було якесь велике сьвято, не пригадаю тільки добре, чи то був богатий вечір, чи голодна кутя... Нї, здаєть ся багатий вечір... А-а! так, так, багатий вечір. Ми повечеряли. Дїд небіщик вилїз на піч, мати сїла на ліжку, а я з малим братом вилїзли на лежанку. Батько зачинили сїнешні двері на клямку, щоб не залїз часом хто красти, — бо у нас, бачите, на багатий вечір парубки з дївчатами передягнені ходять по хатах та крадуть, жартуючи, що трапить ся, — ото-ж, кажу, батько защіпнули двері, узяли сьвяте євангелиє та й налагодили ся скінчити першу главу від сьвятого Луки, що вчора не дочитали. Сьвяте письмо батько читали дуже добре. Навіть, бувало, як заслабне дячок з нашої церкви, то отець Панорутїй зараз таки присилав по батька, щоб просьпівав відправу, а часом... Ну, та це вже не до речі я почав казати! Так ото взяли батько сьвяте евангелие та й налагодили ся читати.

— А чи ти, сину, добре зачинив сїнешні двері? — зітхнувши, запитав дїд з печі в мого батька Дениса. Потім достав з полицї капшука з тютюном, та й почав набивати люльку.

— Зачинив, тату. А що таке? — здивований запитав батько.

— Та я так... згадав про одне нещасте, яке склало ся цього вечора в нашому таки селї, — хитаючи журливо головою відповів дїд.

— А ну, розкажіть, розкажіть, тату... цікаво! — разом гукнули батько й мати, примощуючись на ослін біля лежанки.

Дїд відкашляв ся, запакав люльку та й каже:

— О це, що буду я вам повідати було перед кількома десятками лїт. Карпо Чухрій, селянин таки з нашого села, молодий, чорнявий, ґарний парубок, зібрав молодих хлопцїв, передяг одного за цигана, другого за козу, третього за кацапа, а й ще одного за ведмедя, а сам передяг ся за вовка та й пішли цього самого сьвятого вечора красти. Обійшли вже вони кілька хат заможних господарів, посьмішили трохи людий, то їм таки й поталанило де-що позлодійкувати. Тільки що хтїли хлопцї вже розходити ся по хатах, як Карпо каже:

— Знаєте що, хлопцї? Давайте підемо до знахура Вареника та оббібем його так, щоб згадував до смерти.

— А й справдї ходїм — відізвали ся де не які, а инші знову раяли не йти, — тим що бояли ся. Але більшість перемогла. Пішли.

Хата знахура Вареника, старенька обдерта, схилена на один бік, стояла понад самою річкою за селом. Навкруг не було жадного будинку, і селяни наші прозвали те місце „хутор Опира“.

Нишком, не щедруючи, підійшли парубки до хати знахура. Вареник старенький, сухорлявий, невеличкий на зріст, зарослий бородою, з волосем на руках і ковтунами на голові, у брудній сорочцї, стояв біля печі і варив на припічку в горщиках якесь зїлля. Посеред хати стояв ослінчик накритий шматком білого полотна. Вареник взяв з припічка горщик і переніс на ослінчик. Горщики страшенно парували. Діставши зі скринї якусь копистку Вареник, поглядаючи на двері, став нею колотити в горщиках зїлля та все щось шепотїти.

Не добром дихнули як увійшли хлопцї до хати знахора, сморід у хатї був страшенний, і як вони не реготали ся, як не глузували з Вареника, він усе сидів над горщиками, не обертаючись і не перестаючи шепотїти. Тодї Карпо розлютив ся, підскочив до нього й каже: „коли ти й у такий сьвятий вечір та знаєш ся з нечистим, так ось тобі“. Загилив він рукою і горщики полетїли до долу.

Теїж хвилї стала ся страшна подія: усї хлопцї, окрім Карпа, вибігли з хати, а Вареник, як вовк на теля, кинув ся на Карпа і почав його душити. Довго вовтузав ся Карпо, але врештї зневіг ся; щеб хвилинка і вже булоб по йому. Та знати не такою смертию судило ся йому вмерти. Житє всьміхнуло ся й протягло до нього свою руку. Далеко на селї засьпівали півнї і сьпів той долинув до вуха Вареника. Як опечений метнув ся він від Карпа. Піна била в нього з рота, як у скаженюки; він весь тремтїв неначе осиковий лист, та руками вже зробити нїчого не здужав; він тільки прозичав; прозичав так, що аж хата затрясла ся: „утїк ти від одної кари моєї, так від другої не втїчеш... З сього часу будеш ти ходити вовкулакою; у купі з вовками будеш рвати всяке стерво; товариші твої вовки будуть здихати, їх забивати муть, але до тебе не доторкнеть ся рука жадної людини; ти ходити меш вовкулакою доти, аж тїло моє зогниє в землї й росиплють ся кістки, тодї вже над тобою волї не мати му“...

Не чув Карпо, що казав йому Вареник. Лежав неначе мрець далї — бо причарував його таки добре знахур.

Сказавши останні слова, Вареник ухопив з полицї якесь зїле, скоренько запалив його й взяв підкурювати Карпа... Що далї робило ся в хатї знахура не відомо, бо дим стояв такий, що не видко було, анї знахура, анї Карпа — можна було сказати що пропав один, а з ним і другий... Але тут, за яку годинку, щось загуркотїло в хатї, неначе грім, двері заскрипіли, і з хати вискочив — тут дїд

Тибетови, при чім вперве занесла „прісний“ дух білоскірого Европейця до Лясси, того буддийского Ватикану.

Та безперечно важнійше відбила ся невдала війна з Японією таки на внутрішних відносинах Росиї, руйнуючи вже й так спорохнавілі підвалини самодержавного режиму. Розводити ся над сею справою на сїм місци годї, тим більше, що зробив се недавно наш дописуватель із України. Звернемо ще хиба увагу на економічний підклад теперішного народного невдоволеня в Росиї. До опозициї переходить тепер і найбільш консервативний елемент — дідичі. Се стало ся через те, що через війну тратять они робітників, на желїзницях, які в руках війська, спинено транспорт збіжа а до того видала Росия своїх аграрів в торговельних трактатах з Німеччиною в руки юнкрів, щоб собі забезпечити невтральність „царства страху божого“. Недостача робітника, якого покликають на війну доскулює й промисловцям, з другого боку богато фабрик застановлено, полишаючи робітників без можности зарібку. І найбільше кипить між робітниками і коли займеть ся пожар революциї, то перші іскри посиплють ся з того осередка. Важко займає мобілізация й селяньство, забирають із хат найбільш роботящі одиницї — живителїв родин. Отсе все разом що раз більше заворушує цїлу суспільність проти війни і проти самодержавного уряду. Все домагає ся контролї над урядом і єго одвічальности. Всякі тїла репрезентацийні а після того люди свобідних заводів на т. зв. бенькетах, не перестають домагатись заведеня народного правлїня, без огляду на те, що цар дописав чернигівскому провідникови земців, що його поведенє „без такту й зухвале“.

Як колись у Франциї Людвик XII. так і нині у Росиї стоїть при державній кермі чоловік доброго серця але без енерґії. Чи колеса історії мають і тут протяти кервавими колїями ?...

Також і в заприязненій із Росиєю Франциї зійшов минулий рік на безперерівній борбі републиканських елементів із всякого рода ретроґрадами й клерикалами пристроєними в популярний одяг націоналїзму. Увільнюване французкої школи від монаших впливів, очищенє війска від монархістів а в кінци змаганє до відділення церкви від держави, се були три труди теперішного французкого мінїстерства, на якого чолї стоїть ехсьвященик Комб. Найдальше пішов він у розриві з Ватиканом, до якого дало спонуку візитоване Любета і італїйского короля, з поминенем папи а відтак звісні дисциплїнарні виступи Ватикану проти поодиноких французких архиереїв. Мінїстерство знаходило підпору в републиканьскім бльоку, в якім згуртував пок. Вальдек Русо републиканьских послів всяких фракций а також і в тім, що націоналїсти мали між своїми провідниками людий, що в житю незвичайно компромітували ся як ось пос. Сівтон, що мусїв сам відобрати собі житє. В послїдних днях ситуация Комба стала доволї захитана через те, що підчас вибору президента палати богато послів із републиканьского бльоку заабсентували ся і мінїстерский кандидат Бунісон перепав а вибрано дезертира із републиканьских рядів карієровича Дюмера.

Під впливом далекосяглих реформ Комбового кабінету блїдне у французкій суспільности бажане реванжу на Німеччинї за пораженє 1870—1871 р., яке роздували націоналїсти. Се було мабуть і не без впливу на внутрішні відносини Німеччини, де антимілїтарні елементи а в першій мірі соціяльна демократия завдяки загальному голосованю увійшла до райхстаґу у великій скількости. Тепер стала вона другою що до числа партиєю і під проводом Бебеля приспорює не одну прикру хвилину канцлерови Більови. Обильні жнива мали соціялїстичні бесїдники передовсїм по Кенїгсберскім процесї о державну зраду, о яку винувачено пачкуючих нелеґальну лїтературу до Росиї. В Німеччинї соц. дем. безперечно росте що раз більше, але головне єї оруже — страйк оказав ся прм. в Крімічав поки-що за слабим, щоб поконати орґанізацию капіталістів.

(Конець буде).

Вістки з України.

Із Одесси.

Ось Вам декілька новин:

Тутешний лїкар др. Луценко подав до мінїстра внутрішних справ суплїку, в якій докладно на кількох аркушах розписав про важкий стан українського народа, про те, що сучасна війна до корени струсила й розхитала цїлий стан нашого селянина, що він, др. Луценко, бажає прийти на поміч народови живим словом і хоче видавати на мові народній часопись для селян „Новини“. Позаяк він знає тільки добре народ український, між яким жив і працював, знає краще його мову ніж російську, сам походить з сього народу, словом чує україньский нарід йому рідний, через те він хоче й „Новини„ видавати на мові рідного йому народа.

По днях дістав відповідь приближно такого змісту: Мінїстер внутрішних справ придав його суплїку до „Главного Управленія по діламъ печати“, але канцелярия просить відповісти: „на якій мові Ви думаєте видававати часопись „Новини“?

Очевидячки в Петербурзї дуже уважливо читають усї наші суплїки, в яких ми просимо про видання українських часописий! А то може їм і досі здаєть ся диким, що суть інтелїґентні люди, які признають, що істнує український народ і що той народ їм рідний?

*

Молодий український поет Захар Ткаченко, що проживає в м. Новочеркаску (Донщина) подав суплїку до „Главного Управленія по Дѣламъ Печати“, прохаючи дозволу видавати часопись на українській мові під назвою: „Етноґрафічний Вістник — Село“.

*

Відомий український письменник Михайло Коцюбинский на сих днях дістав з цензури альманах „З потоку життя“. Цензура була до його немилосердна, дуже багато викинула між иньшим оповідання Івана Липи, одно оповіданє Модеста Левицкого та новелю Лесї Українки. З віршів викинула: Старицького, Грінченка, почеркала без путя оповіданя Чайківского, Чернявского і др... От вам і свобода друку! От вам і „весна“! Нї, мабуть для України і „весна“ має бути своя, українська.

*

Коротенький мій лист закінчу ось якою важною новиною: Міський одеський Голова Ів. Зелений виготував доклад, в якому пропонує Думській Радї просити мінїстерство, аби воно скасувало закон 76 року і дозволило в Одесї і в околичних селах, що належуть до міста, вчити по народних школах на мові народній, українській. *М.*

Історія великого штрайку у Вашківцях н. Чер.

Буває іноді і в культурнім сьвітї, у народів високої просьвіти, що партиї чи сторонництва — чи там нациї — ведуть з собою борбу — та і не дуже зважають на средства; але всеж таки заховують бодай на позір чесний спосіб борби — з огляду на власну гідність! Але у нас стоїть мораль партийної полїтики значно низше, як де инде, а ріжні вороги руского хлїбороба, і взагалї народа, послугують ся по обох боках Черемоша так мерзенним і низьким оружем, на яко лише можуть здобути ся в *своїй безсоромности перед сьвітом* і історією! І сумно се особливо, що Буковина яка до тепер — будь як будь — могла гордитись простою та здоровою етикетою на полї політичнім, стає послїдними часами заражуватись поганою хоробою від вславлених верховодів сусїдного краю, що переходять ,процес морального підупаду суспільности під кождим зглядом.

Нам знані ті славні „бунти“, „стрейки“, „гуцульска революция“ „різні“ — і всї такі страховища (небувалі), які в своїй основі були траґікомедиями, граними звісними людьми-гієнами, а в наслїдках

перехрестив ся — вискочив Карпо, та вже не людиною був, а вовкулакою; заскиглив він біля хати Вареника так, що аж луна пішла навкруги, і подав ся по за селом, прямуючи до лїса...

II.

Усе село вже спало мертвечим непробудним сном і на вулиці не видно було жадної людини, тільки невгамонні собаки, вірні вартові добра своїх господарів, зачуваючи щось не добре ворушували той тихий, лагідний сон села.

Тодї село наше складало ся всього з вісїмнайцяти хаток. Біленькі стояли вони у вишневих садочках, праворуч річки Коднянки, неначе грибки під чорними шапочками своїми. Край села стояла маленька церква, збудована власними руками селян і вимальована за дешеву цїну малярем з поблизького міста. За церквою, під лїском, стояв роскішний будинок, які бувають тільки в заможних хазяїв. У сьому будинку ще сьвітило ся — тут ще не спали. Се була хата Карпового батька. У хатї було гамірно так, що чути було аж на вулицю, а крізь вікно видко було заплакані обличя батька й матери Карпових, біля яких стояли тіж самі парубки, що ходили з Карпом і де-хто з селян, балакаючи щось поміж себе — з усього знати було, що вони на когось чекали.

Розвиднїло ся. На дворі трусив снїжок і був маленький приморозок. Вулицею вже бігали від одної хати до другої малі дїти з торбинками жита й пшеницї, з яких вони посипали в кожній хатї приказуюче: „на щастя, на здоровя, на новий рік, роди Боже жито пшеницю, та всяку пашницю, дай же Боже за рік діждати“. Коли се тут з поза лїска замаячила почтарка, запряжана парою коний з дзвоником і повернула просто до Карпового двору. Постерігши почтарку усї висипали ся з хати на двір, поздіймали шапки і почали кланяти ся в пояс тим що приїхали — то був становий з старшиною. Вони, очевидячки, знали вже що стало ся в селї, бо не розпитували нїчого, а наказали всїм йти до хати знахура Вареника, куди й самі поїхали.

Як той дзвін, що лине в повітрі, по всьому селу раненько в недїлю, або в яке сьвято, і скликає селян до дому Божого, проминула чутка, що знахур обернув Чухрійового Карпа на вовкулаку.

Зачувши таку вістку, кожне, старе й мале бігло до двору знахура і за яку годину коло хати його натовпило ся майже все село. Стояв ґвалт, галас як у ярмарку. Старі люди скупили ся в одному місцї, молодші в другому, а між ними малі дїти, тримаючись за поли свиток, пороздзявляли роти й слухали, що кажуть тато, або мама, дїд або баба.

Не віримо ми, щоб се стало ся таке нещасте в нашому селї — кричали старі люди. — Нїколи Вареник не тільки не робив, але й не жичив зла нашим селянам. Він не раз давав нам поратунок; ми мали й маємо його за лїкара, за порадника й помічника в нашому житю.

А якуж се він поміч та поратунок давав нам — кричали знову молодші селяни — хиба може то була по вашому поміч, що позаторік в осени вигинули в селї майже всї свинї, а торік у жнива в Хоминому житї було позакручовано закрутки, а зробив се хто? Вареник! Навіть дїд Давид, і той казав: „се знахура робота, се пімста його за те, що позаторік, на запусти в шинку Мотька, де тяг також чарку й Вареник, парубки, підгулявши зголили йому вуса й бороду. Він казав менї, що за сей глум його буде памятати усе село“. Так воно й стало ся.

Вжеж ми на свої очи бачили, як вибіг Карпо з хати знахурової вовкулакою... Нам душу трохи не виперло, як заскиглив він нещасний, — запевняли парубки, що були з Карпом...

Брешите! Брешите, шилихвости! Тут щось не те скоїло ся... Тут...

Та цитьте — перебив їх староста — не ґвалтуйте, бо начальство йде!

Усї стихли неначе води в рот понабирали, бо таки й справдї так запіпили ся, що й не бачили, як на подвіря вже в'їздили становий та старшина. Вони вилїзли з санок, поздоровили селян з сьвятом та й пішли просто до хати знахура; за ними теж пішли соцький і десяцький.

Усї селяни закамянїли від страху, дивлячись, як кожне з начальства переступало поріг хати, до якої тепера здаєть ся нїхто з них не відважив сяб увійти; жадне й пари не пустило з уст. Як увійшло начальство до хати — де хто навіть хрестив ся.

За кілька хвилин на порозї знову з'явив ся становий, а за ним і другі Зобачивши їх, усї лекше зітхнули і дожидали, що то будуть їм казати, але з облич їхнїх знати було, що винесли вони з хати якуюсь недобру звістку.

Становий позирнув на селян та й пита:

А хто з вас, хлопцї, ходив з Карпом Чухрієм учора щедрувати до знахура?

Ми ходили! — відповіли сьміливо в один голос кілька парубків і виступили наперед з гурту.

Ви ходили? Добре! Ну, то розкажіть нам, як стала справа?

Один з парубків, що був сьміливійший, розказав докладно, як вони зібравши ся ходили по селу, як потому зайшли до знахура, та що й як там стало ся.

Ми чули — казали вони — що Вареник завжди на багатий вечір знахурує з нечистим духом, та ще й кличе до себе бабу Домку, що єї має все село за відьму, ось ми й думали пожартувати на такій сходцї, але сї жарти допровадили до лиха.

Так, з сього дїла, з сїх жартів може бути велике нещасте — сказав становий — бо знахур лежить у хатї долї забитий.

Забитий?! Боже наш милостивий... нещасте... — жахнули ся селяни і в декого з них виступили сльози.

А вжеж, забитий... Я кажу се тям, що на лобі в него є великий басман, нїби хто вдарив чимсь важким, але вам бояти ся нема що, може воно зовсїм не так, може Вареник і сам заподіяв собі

стидом і ганьбою, — коли вже не чого иньшого, — то бодай Европи в XX-ім столїтю, але хто надїявби ся, що і в Вашківцях н. Чер. знайде ся трупа аматорів для полїтичної виставки в дусї тої специяльної галикої — драматурґії!!

Так у нас, серед найбільшого спокою зроблено „страйк“ і „бунт Січи“, про який довідались „виноваті“ (в части і не присутні в той час в місци) — аж значно пізнїйше! Основою до сеї хитрощі послужив такий дїйсний факт.*)

Дня 18. липня 1904 в понедїлок зібралась около фільварку вашківского посесора Д. Шауера, велика товпа робітників із Вашковець та доокoличних сїл — бо мали жати жито! (Їх скликали польові через суботу і недїлю). Коло год. 7. зявив ся між ними окоман (жид) і спитав їх по чемнім привитаню, чи прийшли на роботу? Всї притакнули, а він заявив, що ему тільки не треба, бо жито в великій мірі зелене і казав, щоби прийшли пізнїйше, іменно в середу. Люде ставали вже розходити ся, коли оден — чи кілька — запитали окомана, який сніп буде платити за роботу, бо в околици є ріжна платня! На те сказав окоман (звісний жарт): „Який сніп? Таж знаете, що житний!“ „Та вже, що не барабуляний, — відповіли — але котрий?“ „Одинацятий та дванацятий!“ „Та ми хотїлиби девятий та десятий (ріжно говорили в судї, пр. 8. та 9. і т. и.)“ „Ну — коли так, то будете годитись з панами, они будуть тодї в дома, але чи ви люди нинї прийшли до роботи, чи лише годитись??...“ „Ми прийшли до роботи“ (при сїм показували робітники серпи)! „Ну то добре. А тепер бувайте здорові, бо я також слуга у панів і нїчого не можу сказати, а панів нема вдома і жито зелене, та я не можу всего дати жати. Отже лише стороньскі числом десять, будуть робити, бо їх небогато і плачені! Ідїть здорові!“ (Ipsissima verba окомана в судї). „Бувайте здорові“ відповіли люде, що стояли кругом та слухали сего спокійно, — та розїйшлись без нарікання! (І лише наш чоловік потрафить так терпіти, щоби его закликали, а коли прийшов і тратив дорогий час чекаючи, то сказали: „ідїть домів, бо я виджу, — що жито зелене, прийдїть пізнїйше“).

І отсей факт, як отсе тут описаний на основі зізнаня заприсяглих сьвідків, умів хитро, хоч не ориґінально, використати пан Д. Шауер (і розуміесь... кацапскі песики в своїй ґазетї), в той спосіб, що запитане про цїну названо страйком, що робітники поводились визиваючо — та грозили працюючим на полї насильним віддаленем! Про се повідомив Шауер двірника та для більшого галасу спровадив жандармерию, а всюди голосив, що „Січ“ веде „великим страйком“ і домагає ся неможливої, високої цїни! А все було обдумано на те, щоби оклеветати „Січ“ і настрашити робучий люд своею силою і значінем, щоби не важив ся і питати про цїну роботи!!!...

Та нещасте — чи щасте хотїло, що слїдуючого дня 19-го був великий пожар Вашковець і з сеї нагоди явив ся в місци п. б. президент краю кн. Гогенльоге! Єму доніс староста, поінформований односторонно двірником та Шауером, що „Січ“ аранжує страйк! Та кн. Гогенльоге не мав звичаю даватись односторонно інформувати — і прикликав до себе осаулу, Г. Лисапа, управляючого тодї „Січею“ та став з ним впрост говорити про „страйк!“ Розуміесь осаула оповів все по правдї, кн. стиснув ему руку на пращане та просив, щоби все старав ся вести в ладї товариство, щоби і его тїшило поведене „Січи“! Вернувши домів говорив князь з др. Стоцким, та згадав, що „Січи“ у Вашківцях зроблено закид неспокійного поведеня! Такий закид занепокоїв д. др. Стоцкого і він запитав телеґрафічно старшину „Січи“, як стоїть справа — і упімнув поводити ся на всякий случай гідно.

(Конець буде.)

*) Опис факту зладжений на основі судового протоколу ц. к. суду у Вашківцях!

смерть; так ось я зараз повинен їхати до міста завідомити про се дїло слїдчого, а поки він приїде, то старшина визначить вам чергу, щоб вартували мертве тїло; далї становий розказав ще щось старшинї та й поїхав.

— — — — — — — — —

Другого дня на селї вже робив слїдство слїдчий з лїкарем. Лїкар посьвідчив, що так воно й є, що Вареник умер не на свою смерть, але що його вбито. Допитував слїдчий усїх парубків, що ходили з Карпом і всї йому в один голос казали те, що й становому; одначе слїдчий не вірив тому, що казали і обвинуватив Карпа Чухрія в тому, що буцїм то він забив знахура Вареника. Зараз таки він гостро наказав усенькому сїльскому начальству ужити всїх найенерґічнїйших способів, щоб уловити і постачити йому Карпа в якій би то не було подобі. Довго, довго шукали Карпа Чухрія, але й до нинї й слїду з него нема.

О таке то, дїтки мої, нещасте — казав дїд — пережило тодї наше село. Не один дїд з сивою бородою, такою як ось у мене, згадує про се з слїзми на очу, і довго буде згадувати кожний наш селянин знахура Вареника та вовкулаку Карпа.

Житомір, Вол. ґуб.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 13. січня 1905.

Збори буковиньских Русинів. Послїдна сесия буковиньского сойму і велика сила преважних его ухвал, які матимуть незвичайний вплив на полїтичні, економічні і всї культурні відносини в краю, тай нова полїтична ситуация в державі, що витворила ся наслїдком змін, які зайшли в мінїстерстві, заставили наших послів запросити буковиньских Русинів на довірочну раду, котра відбуде ся в пятницю (на сьв. Івана), 20. лат. січня с. р. о 2-ій годинї пополудни в „Народнім Домі“ в Чернівцях з таким дневним порядком: 1. Справоздане про послїдну сесию бук. сойму. 2. Справоздане про полїтичну ситуацию. 3. Справи церковні. 4. Вільні внесеня. Щоби на сїй радї почути голос усїх тих, що дїйстно працюють над добром руского народу на Буковинї, а при тім не наражати надто велике число Русинів на труд і видатки, рішили наші посли, запросити на сї збори представителїв усїх верств нашої суспільности, членів духовної і сьвітскої інтелїґенциї тай міщан і селян з кождої місцевости на Буковинї, де проживають Русини. Запрошеня на сї збори, підписали посли: Николай Василько, Єротей Пігуляк, Артур Малик, др. Ст. Смаль-Стоцкий, Филимон Калитовский, Теодор Левіцкий. Не сумнїваемо ся, що сї наради причинять ся не мало до ще більшого згуртованя руских робітників на народній ниві а також визначуть дальший напрям наших змагань.

Іменованя. Мінїстер просьвіти і віроісповідань іменував тимчасового учителя ґімнастики при гр. прав. висшій реальній школї в Чернівцях Івана Радомского, сталим учителем ґімнастики при тім заведеню.

Великі вечерницї з танцями визначені спершу на 2. лютого відбудуть ся під протекторатом віцем. др. Ст. Смаль-Стоцкого дня 15. лютого в день Стрітеня Господнього, бо сей речинець оказав ся із многих зглядів відповіднїйшим. Для вигоди провінціональної публики відбудуть ся тої днини пополудни збори „Народного Дому“. Вечерок ради більш пружистого заряду уладжує тов. „Буковиньский Боян“. Розсилка запрошень розпічне ся вже в сих днях. Нашим красавичкам скажемо вже тепер, що від них є вимаганий стрій народний або вечерковий. Для представителїв „бридкого пола“ а передовсїм батьків буде мабуть цїкаво знати, що вступ від особи виносить 5 кор., а льожі, які треба як найшвидше замовляти, коштувати муть 16 кор. Мабуть не треба додавати, що вечерок відбуде ся в великій сали музичного товариства при звуках циганьскої музики.

Достава кукурудзи. Через кукурудзяний недорід в краю та замкнене румуньскої границї стало буковиньске населене прикро відчувати недостачу сего споживного артикулу, який до того ще й підскочив цїною. Щоб лиху зарадити почала спроваджувати кукурудзу із заграницї рада культури краевої. Досї спроваджено вже 109 ваґонів, з того 71 для Кімполюнґа, 19 для Радівців, 8 для Вижницї, 6 для Чернівцїв, по 5 для Серету і Сторожинця а 2 для Ґура-гумори. Кукурудзу сю розпродано через староства, зглядно райфайзеньскі каси або повітові товариства господарскі населеню по доволї дешевих цїнах. Рада культури краевої замовила ще дальші транспорти в цїнї 15 кор. дос. за жовту рос. кукурудзу із Новоселицї а 16 кор. дос. за червону рос. кукурудзу із Іцкан. Кукурудзу треба згаданою дорогою як найшвидше замовляти, бо вона що раз дорожша тай що раз труднїйше дістати стару кукурудзу, а сегорічна нї до чого. Хто хотїв би спровадити кукурудзу на засїв, нехай зголосить ся до ради культури краевої найдальше до 10. лютого.

Новий уряд почтовий. Із днем 1. лютого 1905 буде активований почтовий уряд в Стрілецкім Кутї (пол. і суд. пов. Чернівцї). Круг доручувати нового уряду буде обнимати: громади Стрілецкий Кут, Ревну (із присїлком Бурдей і хутором Вайснярка) Білу і обшар двірский тогож імени. Рівночасно вводить ся також в громадї Ревній враз із Бурдеем та Вайсняркою розширене доручуване посилок із нового уряду почтового, а служба листоноша із Мамаївцями а Ревною і Стрілецким Кутом устає. Експедиторкою почтовою в Стрілецкім Кутї заіменовано п. Ґусту Крамер.

Шкарлятина в Вашківцях н. Ч. появилась сими днями і з великою силою лютує між тамошною дїтворою. Десятки хорих заповняють хати, а також і пали вже жертви. Померло пятиро дїтий, а в тім числї один ученик тамошної школи і сестра тамошного учителя.

„Січ“ при роботї. Дня 3. січня 1905. о годинї 5. по пол. в Кучурові Малім зачав горіти стїжок пшеницї, власність коршмара Зільбера. Члени кучурівскої „Січи“, що прибули сейчас на місце пожару згасили огонь, котрий міг був грізно розширити ся між прочими стїжками. — *Дудиньский* кошовий.

Промислова прибічна рада видїлу краевого уконституовала ся передучера, вибираючи головою маршалка зглядно віцемаршалка краевого. В склад ради установленої соймом входять віцем. др. Стефан Смаль-Стоцкий, Теодор Фльондор, сов. буд. дир. Кольбенгаер, надінжінер Тит Ончул, др. Б. Штравхер, Осип Штайнер, Тріхтер і сов. кр. Антін Захар.

Вечерницї в Погорилївцї в честь Тараса Шевченька, про які ми вже згадували відбудуть ся дня 14. січня з такою проґрамою: 1. Вступне слово. А. Зибачиньский. 2. „Щасть нам Боже!“ (міш. хор). 3. Відчит. Іп. Омельский. 4. „Чом красна Буковина“. (Хор міш.) 5. „Кавказ“ (деклямация) С. Савуляк. 6. „А звідси гора“ (міш. хор). 7. „Реве та стогне“. (терцет). 8. „Каменярі“ (деклямация) Ів. Городиський. 9. „Крилець!“ (хор муж.) По офіцияльній части слїдують танцї. — Комітет уладжуючий вечерок просить сьпівачки і сьпіваків, щоб прибули ласкаво вже з полудня тої днини, і відбули головну пробу.

Загальні збори тов. „Руска Бесїда“ в Залїщиках відбудуть ся дня 15. січня н. ст. 1905 о год. 5-ій пополудни в комнатах товариства, з слїдуючим порядком дневним: 1. Відкрите зборів і вибір предсїдателя нарад. 2. Звіт з дїяльности уступаючого видїлу і удїлене абсолюториї. 3. Вибір нового видїлу. 4. Вільні внесеня. В разї браку комплету відбудуть ся збори тогож дня о год. 6-ій вечером. — За видїл: *о. Туркевич*, гол., *Стернюк*.

Загальні збори тов. „Народна Сила“ відбудуть ся на Стрітене, в четвер дня 20. січня 1905 о 3-ій годинї пополудни в „Народнім Домі“ в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2 з таким порядком нарад: 1. Пояснене і приняте статутів. 2. Вибір видїлу. 3. Вільні внески і запитаня. — За основателїв: *Др. Лев Когут*.

Збори бук. промисловцїв відбудуть ся дня 17. січня о 11-ій годинї пер. пол. в рисунковій сали промислового музею в Чернівцях. Ходить тут о сотворене сталої організациї бук. промисловцїв, до чого дала ініциятиву буков. торговельно-промислова палата на внесене свого члена Ґольдлюста.

В недїлю д. 22. січня 1905 відбудуть ся в домі „Читальнї Рускої Бесїди в Раранчу“, загальні збори читальнї Рускої Бесїди о 3. год. по пол. з отсим дневним порядком: 1. Справоздане касове, 2. вибір нового видїлу, 3. вписи членів, 4. вільні внесеня. — *Видїл „Читальнї Рускої Бесїди в Раранчу.*

Черновецкий електричний трамвай приніс в місяци грудни 11.728 кор. 63 с. доходу супроти тогорічних 10.424 кор. 7 с. які вплили за той сам час. Загалом виносили его доходи від 1. січня до кінця грудня 1904 р. 164.026 корон 49 с., а в р. 1903 було їх значно меньше бо 149.247 кор. 91 сот.

НАУКА, ШТУКА І ЛЇТЕРАТУРА.

Із нашої журналїстики. З новим роком стали виходити деякі нові рускі часописї а деякі побільшили свій зміст. Місию „часописї для родин“ хоче сповнювати ілюстрований двотижневник „Руска хата“. (Адрес редакциї і адмінїстрациї: Львів Бляхарска ч. 8. Передплата виносить в Австриї 12 кор., в Росиї 6 рублїв, в Америцї 3 дол. Ред. Д. Сембратович). Перше число крім двох ілюстраций п. з. „Знаток Штуки“, „Утеча перед вовком“ і портрету М. Павлика містить: Від видавництва — Молитва за вітчину (перерібка з ческого о. Карпіньского), — Як мене мої татуньо женили? опов. Мстислава Руса, — Надзорість у дїтий, розвідка д-ра М. Коса, — Поезиї, О. Луцького — Неясна справа, опов. К. Міксата в перекл. о. Е. Н. Число замикає погляд на: Український лїтературний рух в 1904 р., в якім обговорено ювилей М. Павлика і І. Левицкого. З огляду що всякий початок важкий — ще здержуемо ся з оцїнкою нової часописї, яка повинна подбати о добірнїйший зміст. — Музицї і пластичним штукам буде посьвячений „Артистичний Вістник“ орґан „Союза сьпівацких і музичних товариств“ у Львові. Предплата сего місячника виносить 10 кор. річно (Адрес адмінїстрациї Львів, Вірменьска 2). Часть музичну буде редаґувати композитор С. Людкевич, а віддїл штук пластичних арт-маляр Іван Труш. Перший випуск появить ся сими днями. — На місце „Гайдамаків“, яких редактор М. Петрицкий відсиджує тепер 2 місячну кару за підбурюване проти польскої народности, став виходити тижневник „Вольне слово“ видаваний „Комітетом редакцийним“. (Передплата річна 8 кор. Адрес: Львів, Куркова 5). — Вислїдом реорґанізациї радикальної партиї являє ся „Новий громадський Голос“, що став виходити як тижневник при співробітництві др. Ів. Франка (Предплата річна 4 кор. Адрес: Львів, Чарнецкого 24). — Значно розширив свій обем учительский орґан „Промінь“, який враз із біблїотекою буде коштувати тепер річно 8 кор. — Коломийска „Зоря“ перестала із кінцем сего року виходити в Коломиї, де еї видавав етемольоґією др. К. Трильовский. Як зачуваемо від тепер стане вона виходити в Чернівцях.

Телеґрами.

Токіо. Японьскі офіцири, що оглядають в Портї Артура росийскі кораблї, доносять про ще три кружівники, про які досї нїхто не знав. Се „Ґільдіт“, „Разбойнїк“ і „Сабяка“. Їх затопили мабуть самі Росияни в західнім портї. Крім сего найдено три затоплені і знищені торпедовцї і дві спалені канонїрки.

Петербург. Росийске правительство вислало обіжник до моцарств із за того, що Хіни нарушують у теперішній війнї невтральвість. У тім обіжнику говорить ся, що Хіни не можуть сповнити своїх зобовязань, наводить ся конкретні случаї нарушеня невтральности та висловлюеть ся побоюване, що так буде йти й на дальше. Підбурюване проти Европейцїв витворило поважне положене, на що Росия звертає загальну увагу і заповідає, що супроти хіньского ломаня невтральности поступить після власної думки.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає Іван Захарко.

З друкарнї товариства „Руско[illegible] Ч[illegible]рнівцях під зарядм Івана Захарка.